

ਐਸਐਸ ਕੰਗ ਜੇ.

ਸਰਵਨ ਕੁਮਾਰ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ - ਜਵਾਬਦਾਤਾ।

ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕੇ. 1981 ਦਾ 1425

ਫਰਵਰੀ 1984

ਪੰਜਾਬ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ (1911 ਦਾ III)—ਸੈਕਸ਼ਨ 254 ਅਤੇ 255— ਪੰਜਾਬ ਮਿਊਂਸਪਲ ਚੋਣ ਨਿਯਮ, 1952— ਭਾਗ III—ਚੋਣ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 254 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਮਿਸ਼ਨ—ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ— ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ—ਕੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ— ਆਡੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟਮ ਦਾ ਨਿਯਮ—ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ—ਸਰਕਾਰ— ਕੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ, 1911 ਅਤੇ ਭਾਗ 3 ਦੀ ਧਾਰਾ 254 ਅਤੇ 255, ਪੰਜਾਬ ਮਿਊਂਸਪਲ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਰੂਲਜ਼, 1952 ਦੀ ਰੀਡਿੰਗ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਪੂਰਨ ਜਾਂਚ, ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਲਾਗੂ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਜ਼ਾਬਤੇ ਵਿੱਚ, ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਸੰਬੰਧੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕੇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਮਿਸ਼ਨ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 255 ਅਧੀਨ ਉਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਰਪੀਐਨਆਰਐਫ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਚੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਜਾਂ ਚੋਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਹੋਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਮਾਂਡ ਲੈਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਰਾਏ ਲਈ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਚੋਣ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਅਤੇ ਵੈਧਤਾ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਅੰਤਮ ਭੰਡਾਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਮਾਂਡ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਿਯਮ 64(4) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਤੱਤ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਵਿਵਾਦ 'ਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰ ਸਕਣ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 255 ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਕੋਈ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਲੋੜ ਚੋਣ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਜਨਤਕ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਹ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵੀ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇੱਕ ਆਰਡਰ ਸੈਟਿੰਗ

ਚੋਣ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਸਿਵਲ ਨਤੀਜੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ ਜਨਤਕ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੋਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਹੁਕਮ, ਨਿਆਇਕ ਅਰਥ ਨਿਆਇਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਬੁਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਸਿਵਲ ਨਤੀਜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਲੋੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

.ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅੱਡੀ .ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟਮ ਦਾ ਨਿਯਮ ਇਸ ਕੇਸ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਨਸ਼ੀ ਪਾਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(ਪਰਾ ੬)

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾ ਕੇ , ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 255 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਆਦੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਵਿਵਾਦ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਚੋਣ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

(ਪਰਾ 10)

226/227 ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ : -

- (i) ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੂਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ,
- (ii) ਮੰਡ ਮੁਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਨ, 'ਮਿਉਂਸਿਪਲ ਐਕਟ ਅਤੇ ਮਿਉਂਸਿਪਲ ਚੋਣ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਹਨ।

ਅੱਗੋਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮਿਤੀ ਅਪ੍ਰੈਲ. 1981 (ਅਗੋਂਜੀ P-3), ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ - ਭਾਗ ਲੈਣ ਅਤੇ ਮਿਉਂਸਿਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਅੱਗੋਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਮਿਉਂਸਿਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਉਸ ਹੇਸ਼ੀਅਤ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਜੋਂ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ।

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵਲੋਂ ਵਕੀਲ ਆਰ.ਕੇ.ਮਹਾਜਨ .

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ। ਐਡਵੋਕੇਟ, ਅਨੁਪਮ ਗੁਪਤਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਏ.ਜੀ., (ਪੰਜਾਬ) ਲਈ ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਲਈ।

Sarwan Kumar u. State of Punjab and others (S. S. Kang, J.)

ਨਿਰਣਾ

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ਜੇ.

(1) ਕੀ ਇੱਕ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜਿਸਦੀ ਚੋਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 254 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਐਕਟ') ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਖੋਜ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਹੈ, ਉਹ ਨੋਟਿਸ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226/227 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਉਚਿਤ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਬੋਲਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ?

(2) ਮੁੱਢਲੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਸਰਵੇਖਣ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(3) ਵਾਰਡ ਨੰਬਰ 4 ਦੀ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ, ਹਰੀ ਆਨਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੀ ਚੋਣ 10 ਜੂਨ, 1979 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਰਵਣ ਕੁਮਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ 118 ਵੋਟਾਂ ਪਈਆਂ। ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਉੱਤਰਦਾਇਕ ਨੰਬਰ 3 ਨੇ 116 ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਨੇ ਮਿਊਂਸਪਲ ਚੋਣ ਨਿਯਮ, 1952 ਦੇ ਨਿਯਮ 52 (ਛੋਟੇ 'ਨਿਯਮਾਂ' ਲਈ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਰੁੱਧ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਏ.ਆਰ.ਦਰਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਨੇ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 247 ਅਧੀਨ ਕਮਿਸ਼ਨ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ 20 ਫਰਵਰੀ, 1981 ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਕੁੰਦਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਵੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਵਤੀ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਵੋਟਾਂ ਨਹੀਂ ਪਾਈਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਅਯੋਗ ਵੋਟਾਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸੀ, ਨੇ ਸਰਵਣ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਸਰਵਣ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਮਾਮੂਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, - ਮਿਤੀ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1981 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਪੀ. 3) ਦੁਆਰਾ ਸਰਵਣ ਕੁਮਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਨੂੰ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ, ਹਰੀ ਆਨਾ ਲਈ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਐਗਰੀਵ ਐਡ, ਸਰਵਣ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਇਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।

(4) ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸਬੰਧੀ ਝਗੜਿਆਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਅਧਿਆਇ XIV ਵਿੱਚ ਹਨ।

ਐਕਟ ਦੇ ਧਾਰਾ 246 (ਏ) ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 'ਕਮਿਸ਼ਨ' ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 247 ਅਧੀਨ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਧਾਰਾ 248 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਖੋਜ ਅਤੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ, ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਰਚੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ, ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ, ਹਲਫਨਾਮੇ 'ਤੇ ਲਏ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ

ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਸੀਜ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। 480 ਕਰੋੜ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਪੀਸੀ ਉਪਬੰਧ ਧਾਰਾ 249 ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਧਾਰਾ 254 ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਖੋਜ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਧਾਰਾ 255 ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

"255. ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜੇਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। -ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਜਾਂ ਚੋਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰੇਗੀ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਅੰਤਿਮ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਰਕਮ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਲਾਗਤਾਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ:

ਬਜ਼ਰਤੇ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅੰਤਿਮ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਰਾਏ ਲਈ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਭੇਜ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1908 ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਗਭਗ ਜਿੰਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਅੱਗੇ ਭੇਜੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਨਾਲ ਨਜਿਠੇਗੀ।"

(5) ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਭਾਗ III ਕਿਸੇ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੋਣ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਯਮ 51 ਹੈ

Sarwan Kumar v. State of Punjab and others (S. S. Kang, J.)

ਭਾਗ III ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼। ਉਪ-ਨਿਯਮ (ਏ) 'ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸ' ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਲਾਜ਼ (ਸੀ) 'ਭੌਤਿਕ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਲਤ ਸਵਾਗਤ ਜਾਂ ਵੋਟ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਨਿਯਮ 53 ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਫਾਰਮ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਯਮ 59 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਗਭਗ ਜਿੰਨੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਚੋਣ ਅਯੋਗ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਧਾਰ ਨਿਯਮ 63 ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਨਿਯਮ 64 ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਵਾਪਿਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਰਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿਯਮ 64 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (4) ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਸੌਂਪਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਪਾਰਟੀਆਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਏਜੰਟਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਲਈ ਇੱਕ ਮਿਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇਗਾ, ਅਤੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਸਮੇਤ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਤੱਤ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰੇਗਾ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਏਜੰਟਾਂ ਦੇ ਖਰਚੇ ਜੋ ਉਸ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਯਮ 67 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਹੋਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਨਿਯਮ 68 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੋਣ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ - ਜੇਕਰ ਚੋਣ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸ ਜਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਨਿਯਮ 69 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨਵੀਂ ਚੋਣ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜਾਂ ਅਯੋਗ ਵੋਟਾਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਗਲਤੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਸਫਲ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਚੋਣ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਇਜ਼ ਵੋਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(6) ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਲਾਗੂ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਇੱਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਸਬੰਧੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ। ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਏਪੀਡੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੇਸ। ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਮਿਸ਼ਨ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 255 ਅਧੀਨ ਉਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਜਾਂ ਚੋਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਹੋਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਕੇਸ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਕਰਨ ਜਾਂ ਰਾਏ ਲਈ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਧਣ ਵਾਲੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਰੈਫਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਚੋਣ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਅਤੇ ਵੈਧਤਾ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਅੰਤਮ ਭੰਡਾਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਿਰਫ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਰਿਪੋਰਟ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਕੇਸ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਰਿਮਾਂਡ ਕਰ

ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਿਯਮ 64 (4) ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਤੱਤ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਵਿਵਾਦ 'ਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 255 ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਚੋਣ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਕੋਈ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਲੋੜਾਂ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਜਨਤਕ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਹ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵੀ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਚੋਣ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਸਿਵਲ ਨਤੀਜੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ ਜਨਤਕ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੋਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਹੁਕਮ, ਨਿਆਂਇਕ, ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਸਿਵਲ ਨਤੀਜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਲੋੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। “ਨਿਰਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਇੱਕ ਧਾਰਨਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਪੋਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਸੰਖੇਪਤਾ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦਾ ਫਲਸਫਾ ਇੱਕ ਅਰਥ ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਵਾਲਾ ਨਿਆਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਚੁੱਪ ਦਾ ਕੋਈ ਬੇਦਖਲੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ- ਜੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਰਥਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ .....” (ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਯ. ਚੀਫ਼. ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (1)) ਉਸੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਉਸ ਟਿਕਾਣੇ ਵਿਚ ਹੁਕਮ ਹੈ।

(1) ਏ.ਜੇ.ਆਰ. 1978 SC 851

Sarwan Kumar v. State of Punjab and others (S. S. Kang, J.)

ਕਲਾਸਿਕਸ ਮੇਨਕਾ ਗਾਂਧੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ (2) ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ: -

“ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਨਿਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰੇਗਾ। ਆਡਿਟ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ, ਜੋ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਸੁਣੇ ਨਿੰਦਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

“ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਇੱਕ ਮਹਾਨ-ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਵੱਡੇ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਵਿਆਪਕ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ: ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ?

(7) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 255 ਅਤੇ ਆਮ ਸਕੀਮ ਕਿਸੇ ਅਟੱਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਚੋਣ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਆਰਡਰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਡੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟਮ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 255 ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਵੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੁਆਰਾ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਗ ਚੁੱਪ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਚੁੱਪ ਦਾ ਕੋਈ ਅਲਹਿਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਮਿਊਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿਚ ਗਲਤੀਆਂ, ਅਣਜਾਣ ਭੁੱਲ ਜਾਂ ਹੋਰ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਪ੍ਰਤੀ ਆਇਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤੱਕ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਜਬ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ। ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਨੂੰ ਚੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ - ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕਮੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਕਪਾਸਤ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ ਦਾ ਘੋਰ ਘਾਣ ਹੋਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਹੁਣ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਚੇਤਨਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮਹਿਕ

(2) A I.R. 1978 S.C. 59'

Sarwan Kumar v. State of Punjab and others (S. S. Kang, J.)

ਦੇਸ਼. ਸਿਰਫ਼ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਭਾਸ਼ਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(8) ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਇਆ ਸੀ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ, ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ। ਇਹ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਸੱਤ ਪੂਰੇ ਸਕੈਪ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚੱਲਦੀ ਹੈ ਪਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 3 ਨੂੰ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ, ਹਰਿਆਣਾ ਦਾ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਮੈਂਬਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ।

(9) ਨਿਯਮ 64 ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਤੱਤ ਦੇ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੈ। ਇਹ - ਵਿਵਸਥਾ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਧਿਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਏ.ਐਸ. ਬੈਂਸ, ਜੇ . *ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਆਦਿ* (3) ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਵੇਂ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਲਈ ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਮਾਂਡ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਦੀ - ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇ ਕੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 255 ਤਹਿਤ ਫੈਸਲਾ ਲਵੇਗੀ।

(10) ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਮੌਕਾ ਦੇਵੇ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੁਕਮ (ਅੰਕੜਾ ਪੀ. 3) ਕੋਈ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਕੀ ਸਨ, ਅਤੇ ਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਰਡਰ ਹੀ

(3) CW 4888/74 ਨੇ 5 ਮਾਰਚ, 1975 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

ਪ੍ਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘੀ ਯੂ. ਹਰਿਆਣਾ ਵਿੱਤੀ ਨਿਗਮ
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ (ਐਸ.ਪੀ. ਗੋਇਲ, ਜੇ.)

ਧਾਰਾ 255 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਾਟ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਸੁਤੰਤਰ ਦਿਮਾਗ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ

ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਚੋਣ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸੁਤੰਤਰ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾ ਕੇ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੁਕਮ ਨਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਹੋਣ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਜਾਣਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਵਾਂਝੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਕਾਰਨ ਸਨ ਜੋ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬਲ ਸਨ।

(11) ਮੇਰੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਹੋਰ ਸਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(12) ਮੈਂ ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1981 ਦੇ ਹੁਕਮ (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ P.3) ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਵਾਂ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ।